

# BISERIC'A SI SCÓL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretulu abonamentului:	Pretulu insertiunilor:	Correspondintiele se se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A SI SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, era banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contieniu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „		
„ „ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

## In cestiunea fondului preotiescu.

Se innéca in lacrimi si suspinu inim'a omului semtitoriu, cand vede, cá se intempla atát de desu casuri de mórte, dupa cari remanu in lipsa si miseria familii, ai cáror capi pana erau in viétia, ocupau o frumósa positiune in societate. Este grea si amara sórtea orfanului si a veduvei in genere. Ea devine inse mai grea si mai nesuportabila atunci, cand acelu orfanu si acea veduva lipsita de orice ajutoriu si-duce aminte de dilele trecutului. In casulu acest'a sunt pentru omu suvenirile vietii de mai nainte unu isvoru de amara durere si fórtura. Omenimea are astadi exemple destule, din cari se póta vedé consecin-tiele unei vietii, lipsite de precautiune. Cu tóte acestea chiar in punctulu amintitu se aréta omulu atát de micu, incát se pare, cá inadinsu nu voiesce se intieléga urmárele neglijentii sale.

Cea mai mare nenorocire a lumii este impregiurarea, cá pana cand ne merge bine, nu cugétámu mai nici odata, cá mane poimane voru veni de sigur preste noi dile negre, de cari nu este scutitu nici unu muritoriu. Astfelu cu o pré mare usiurintia ne cheltuimu de multe ori pe lucruri de nimicu, pe luesu si petreceri, fara de cari amu puté pré bine fi, si celu din urma cruceriu cascigatu prin munca si sudóre. Pré raru cugétámu a pune din cascigulu nostru ceva la o parte, si a ne creá o suma de reserva, sub carea se ne adapostimu in dilele negre ale betranetieloru si neputintiei, si carea se servésca de medilocu de subsistintia si álinare urmatoriloru nostri remasi dupa noi neajutati, cand Creatoriulu ne chiama din acésta lume.

Dar dilele bune, primavér'a si vér'a vietii, trecu pré iute. De odata ne tredimu cu iérn'a in spinare, si vai de muritoriu, pre carele lu-afla timpulu acest'a nepregatitu, si carele in dilele bune nu si-a ziditu siesi casa, sub alu cárei'a acoperisiu se-se adapostésca in aceste dile grele.

Aceste idei ne preocupa in momentul de facia, aducendu-ne aminte de unele casuri de mórte intemperate de curend in dieces'a nóstra. Au reposatu dilele trecute unii preoti din dieces'a nóstra si inca din parochii bune, si dupa cum suntem informati familiile lor au remasu in cele mai grele impregiurári. „De mortuis nihil, nisi bene.“ Astfelu nu ne vomu ocupá nici decát de viétia nimenui. Ne semtinu inse detori a amintí faptulu, pentru cá avendu-lu in vedere, noi cei vii se ne ferimu a nu lasá pe ai nostri, pe acei'a, cari ne sunt mai scumpi, mane poimane in aceasi grea positiune.

Viétia nóstra este pré scurta; dilele nóstre sunt numerate; ele trecu cu cea mai mare repediune si vai de omulu, carele nu-si intrebuintiéza timpulu spre a se asigurá pre sene, spre a-si asigurá famili'a sa. Astadi suntem mari si puternici, cine scie inse ce sórte ne póte intempiná mane. Astadi putem lucrá si ne putem cascigá ccle necesarie pentru viétia, cine ne póte spune, daca mane ni se va intemplá totu astfelu. De aceea nimicu nu ni se obtrude in modu mai imperativu, decát ingrigirea de a ne asigurá viitorulu nostru.

Nu toti ne putem inaltia la averi insemnate, nu toti putem lasá urmatoriloru nostri ereditati bogate. Nu este inse omu in lume atát de nenorocitu, carele traindu cu precautiunea, ce o recere viétia, se nu póta face cât de pucinu pentru asigurarea sa si a familiei sale. Ba cuezámu a afirmá, cá si celu din urma lucratoriu si-póte ajutá sortii sale si a loru sei prin crutiare si prin o buna intrebuintiare a denariului cascigatu prin munc'a sa. De altcum astadi sunt destule medilóce, prin cari se ajuta omulu, care voiesce, pre sene si pre ai sei. Ceeace nu póte face unulu singuru, realiséza prin ajutoriulu societátiloru, in cari se afla. Prin acestu medilocu se asigura omulu pre sene pentru dilele negre, si-asigura pe urma-

torii sei in unu modu fôrte usioru prin solvirea unei cuote anuale neinsemnate, si cand se întorce rôt'a sortii, pôte aflá loculu, unde se-si plece capulu.

In ceea ce privesce imbunatatirea starii materiala a preotiloru din dieces'a Aradului, a veduveloru si orfaniloru loru s'a creatu unu insemnatu medilocu prin infintiarea fondului preotiescu. Din fondulu acést'a s'au impartitu si se impartu multe ajutórie la preoti, la veduvele si orfanii preotiloru.

Elu promite cu fiacare di tótu mai multu, si privindu starea lui dupa timpulu celu scurtu de cand esista, ne face se sperámu, cá in celu mai scurtu timpu va deveni unu isvoru fôrte puternicu de ajutorire pentru intréga preotimea. Nimicu mai consultu dara, decât cá preotimea nóstra se observe cea mai mare precautiune intru solvirea tacselorü retribuute, cá cu puteri unite se putem realisá aceea, ce unulu câte unulu nu putem ajunge. Societáti de acésta natura, pre langa o buna administratiune, au facutu minuni, au alinatu multe dureri, si au scersu multe lacrimi. Se nu ne vina dara nici unuí'a din noi cu greu a ne face detorinti'a, pentrucá fructele contriouriloru nóstre voru fi de buna séma manóse. Ele ne voru cadé cu atât mai bine, cu cât vomu sci, cá sunt rezultatulu muncii si crutiárii nóstre.

Se ne notámu dar bine, si se ne orientámu intru tóte dupa cuvintele albiniloru din fabula: „*noi lucrámú vér'a cu diligintia, pentru cá se ne punemu la o parte, chrana pentru anotimpulu, in carele, dupa cum putem prevedé, vomu avé lipsa de densa*“.\*) Acést'a este ceea ce pretinde dela noi o adeverata întiepletiune de viétia.

### Respunsu finalu.

Cetitorii nostri si-vor aduce aminte negresitu de respunsulu, ce am datu la pamfletele corespondintelui dela jurnalulu „Romania libera“ din Bucuresci. Principiulu de identitate intre biserica si nationalitatea romana, sustienutu si desfasuratu de noi atuncia, este atâtú de clar si adeveratu, încát nu credemu cá se va aflá romanu de inima si cu mintea sanatósa, care se dubiteze in elu. Corespondintele adversariu vedindu in fine si elu, cá nu pôte resturná cu argumente logice ts'a nóstra, a trebuitu se recurga la armele sofisticiei, pentru a-si acoperi aparinti'a directiunei sale gresite. In adeveru, expresiunile ca: „lips'a unui cursu de idei sanatosu“ „o incercare copilarésca“ si „fleacuri“, terminii „scientifici“, cu cari elu califica respunsulu nostru, acestea, daca pot fi privite ca argumente, apoi ele argumentéza, cá celebrulu corespondinte n'are nici macar trebuintiós'a cultura sociala, spre a sci vorbi cu seriozitatea si demnitatea, ce caracteriza pre omulu cultu. Ca cineva se-si pôta formá o ideia despre natur'a acestei specii de argu-

mentare vom aduce de exemplu numai o declaratie: „Corespondintele jurnalului „Romania libera“ este unu fleacu.“ Óre prin acést'a declarare arbitrara argumentat'amu noi ceva? Judece corespondintele insusi, si suntemu siguri va aflá, cá daca noi nu ne-am ocupatu de argumentele sale de „domeniulu practic“, caus'a este, cá forti'a acestoru argumente fiindu redusa numai la „fleacuri“, noi nu avemu obiceiulu de a-ne ocupá cu fleacuri.

Corespondintele adversariu in reutatea sa merge pana a denatur'a si asertiunile nóstre, a falsificá chiar adeverulu istoricu. Elu ne imputa a fi disu, cá identitatea intre biserica si nationalitatea romana, esista „din cauza cá a esistatu si in trecutu“ precandu noi numai din consideratie catra cei nesciutori, declarasem cá identitatea a esistatu si in trecutu, cáci densii vedu unu lucru nou in acést'a. Ne imputa mai departe chiar necunoscenti'a istoriei, dicandu-ne cá nu avemu decât a sci pucinu mai multa istoria, pentru a vedé ce a vediatu si elu, cá „numai preotimea inferioara jucase rolulu de martiri nationali, si numai dupa resturnarea capeteniloru, cari au fost totudeuna in servitiulu strainiloru; episcopulu Lemenyi trebui se fie pusu in umbra in 48, pentrucá preotimea se pôta schimbá patrafirulu cu lancea de tribuni; ér Siaguna trebui se simtia tievea pistolului aprópe de capulu seu pentru a participá nolens volens la o miscare“ etc.

In privirea acestoru citate, ni se pare cá noi cu mai multa dreptate am putea dá lectiuni de istoria istoriculu corespondinte, decât elu noue. Dsa n'ar trebui decât se resfoiasca pucinu istori'a nationala, ca se afle pe metropolitulu Sav'a Brancovicu, celu antaiu intre capetenile bisericeii romane, care decretase intr'unu sinodu la 1675, „ca cuventulu lui Ddieu se se vestésca in limb'a nóstra romanésca“ — murindu mórte de martiru nationalu. Dar apoi episcopii S. Miculu Klein si Gregoriu Maioru nu au muritu aceste capetenii bisericesci ca martiri nationali in esiliu? Asia se vede, cá dupa ducoscentiele sale istorice, corespondintele dela „Romania libera“ incepe istori'a nationala dela Leményi si Siaguna! Frumósa invetiatura din istoria, pentru generatiunea tinera!

Cu tóte acestea, noi simtimu o deosebita satisfactiune, cá in fine si necredintiosulu corespondinte, care mai nainte vedea o prapastie intre natiune si biserica, ajunge in ceea de pe urma a marturisii francu, cá „biserica este un'a din comorile, pe care natiunea si-a pastrat'o in curgera timpului.“ Asia e! Biserica romana este „comór'a“ natiunei romane, si a recunósce acestu adeveru nu insemnéza mai pucinu, decât a recunósce insasi identitatea, ce esista intre biserica si natiune; altfelu biserica n'ar avea titlulu d'a figurá ca „comór'a natiunei“. Corespondintele in sa decateori vorbesce de biserica, i place se o confunde totdeuna cu „popii“, pentru cari dsa are, precum se vede, o aversiune neimpacata. Ei bine! nu scie dsa cine au fost si cine sunt popii romani? Daca nu scie, atunci i lasamu se urmeze aci lectiunea, ce o tienú in acestu subiectu ministrulu Bratianu, in senatulu Romaniei, Inaltu Preasantitulu Metropolitu Iosifu alu Moldovei, si va vedea, cine au fost si cine sunt popii romanesci.

Éta cum vorbesce inaltulu prelatu ministrulu presidinte despre popii romani:

„Dar, domniloru, noi scimu cá acésta tíera Romanésca nu este mosi'a vre-unui ministru, care nu i-ar placea a avea popi, ori care ar fi acelu ministru.

\*) Smiles, die Sparsamkeit, eine Fabel.

(*aplause prelungite*). *Tiér'a acést'a* este a tuturoru Romaniloru, si Romanulu voiesce se aiba popi si biserica, precum a avutu totdeun'a. (*Aplause*) . . . . Dar se ne intrebamu ce suntu popii, — dau acésta numire clerului, preotiloru, fiind cá o am luatu din gur'a domnului prim-ministru; — ce este clerulu? Hei, domniloru, permiteti si mie, in acésta ocaisie, o libera cugetare retrospectiva in istori'a tiei nóstre. Istori'a ne spune cá clerulu nostru romanu a fost si este eminamente nationalu, alesu si esitu din natiune, pentru care s'a luptatu totdeun'a. Ei n'au si nu póte se cugete si se lucreze decât ca natiunea si cu natiunea, (*aplause*). Éta ce este clerulu romanu. Si in adeveru, se vedemu din istoria, ce a facutu clerulu romanu pentru tíera? Oh! in acésta parte istori'a ne dá netagaduite probe, cá, in adeveru, clerulu romanu a fost totdeun'a *nationalu*, cá, pe terémulu culturai nationale, elu a fostu acel'a, care a pastratu limb'a si nationalitatea, elu a fost celu d'anteiu care s'a ocupatu cu traductiunea cârtiloru bisericesci si cu respandirea luminei in poporu. Istori'a ne arata maretie fgari reprezentate prin capii clerului, cari se ocupau de aceste bunuri ale culturai nationale."

"Avenu in timpulu fericitulu Mateiu Basarabu pe Metropolitulu Stefanu, sub care s'a tradusu si tiparitu la Tirgoviste cartea legiloru numita *Nomocanon*, disa in romanesce: *Indreptarea lezei*. Avenu asemenea in timpulu lui Constantinu Voda Brancoveanu pe Teodosiu Mitropolitulu, care a fost aprópe 40 de ani Mitropolitu in Bucuresci si care necontenitu a tiparitu carti si a incuragiatu cultur'a limbei nationale, protegiandu si ajutandu pe ómenii invetiati prin tiparirea si inmultirea cârtiloru romanesce. Dupa densulu vine Antim Mitropolitulu, care pe cand érá inca egumenu la manastirea Znagóvu, avea tipografia unde tiparea feliurite cârti. Cand a trecutú episcopu la Râmnicu a adusu cu sine si tipografi'a, si totu densulu ca mitropolitu a infintiatu si manastirea ce-i pórtá si astadi numele lui, si unde érási a infintiatu tipografie, pe care manastirea a destinat'o pentru ómenii, cari se ocupau cu scrierea, traducerea si tiparirea de cârti. Apoi d.-vóstra toti cunosceți pe fericitulu intru amintire *Grigorie* Mitropolitulu, care chiar in esilulu seu amblá scriindu si tiparindu; si pe uceniculu seu *Chesarie*, episcopulu Buzeului, care asemenea a infintiatu tipografie, a tiparitu feliurite carti si a ridicatu multe biserici ale caroru maretie turle striga pana astadi si vor strigá in secolu: „Râvn'a lui Chesarie ne-a inaltiatu pe noi.“ Daca trecemu in Romani'a de dincolo de Milcovu, patri'a lui Stefanu celu Mare, gasimu pe Varlam Mitropolitulu in timpulu lui Vasile Voda Lupulu, care a infintiatu tipografi'a si manastirea *Santii Trei Ierarhi* in Iasii, a tiparitu carti, si care in precuventarea cartiloru lui nu se satura in destulu de-a pronuncia cuvintele de: Romanu, *limba romanésca*, *carte romanésca*. Apoi pentru cei ce se ocupa in specialu de istorie si literatura, credu cá nu am trebuintia se mai dicu nimicu in ceea ce privesce pe renumitulu *Dositeiu*, Mitropolitulu Moldovei, si dupa acest'a pe *Gavriilu* Iacobu, si in fine pe nemuritorulu *Veniamin* Costache care este glori'a bisericeii romane, si care in timpu de 40 de ani, cât a statu mitropolitu n'a incetatu de a tipari carti si a respandí cultur'e limbei si a moralei crestine in poporulu romanu."

"Acestea le-am amintitu ca se aratu ce a facutu clerulu pe terémulu culturai nationale. Dar vreti se aducu esemple de ceea ce a facutu clerulu pe terémulu politicu nationalu? Apoi in lagarulu lui

Mihaiu Viteazulu gasimu alaturea cu marele Erou, pe Eftimie Mitropolitulu, si pe pop'a Farcasiu, care a incinsu sabi'a. Apoi in urma cand ne aducemu aminte de numele lui Tudoru Vladimirescu, acea marétia figura istorica, care a sguiditu si a destepatatu simtiulu nationalu, ori cine cunósce istori'a, nu póte se nu véda alaturea cu elu pe Ilarion, episcopulu de Argesiu, care érá consiliariulu seu intimu, seu mentorulu, care i dá consilii. Apoi chiar acum in urma, ce s'ar fi facutu la 1848, cand barbatii, cari se afla astadi ajunsii la culmea etatii si a positiuniloru sociale, intre cari, cu totu respectulu numescu si pe Ioan Bratianu, care atunci teneru a inceputu carier'a sa politica; ce ar fi facutu dicu acei luptatori de atunci, daca Mitropolitulu Neofitu nu incegea esiarfulu tricoloru? (*Voci*. Asia este!) Dar Archimandritulu Znagóvénu? Dar pop'a Sapca si altii multi asemenea din cleru? Éta domniloru preotii clerulu romanu pe terémulu politicu nationalu. Credu cá am adusu indestule esemple, ca se se convinga ori cine, cá *clerulu romanu este eminamente nationalu, alesu si esitu din natiune, si nu póte se cugete si se lucreze decât ca natiunea si cu natiunea.*"

Cu acestea, declaramu discussiunea din partea nóstra de incheiata.

V. M.

## Ochire chronologica despre fundarea si augmentarea scóleloru romane ort. or. din Brasiovu.

(Fine.)

La anulu 186<sup>3</sup>/<sub>4</sub> scol. reposatulu de pia memoria dlu Damianu Dateo, comisariu c. r. de finantie in pensiune fú alesu presiedinte eforiei scolare, dupa ce P. I. Popasu se promová la gradulu de archimandritu. Dlu D. Dateo pe langa zelulu seu celu mare si scrupulositatea de magistru incarantitu in oficiulu statului, cu care conducea afacerile oficióse ale on. Eforii si eternisá memori'a prin infintiarea unui fondu de pensiune alu profesoriloru, invetiatoriloru, preotiloru apartienatori scólei si bisericiloru fundatrice. Acestu fondu se urca astadi la sum'a de 59 de mii fl. v. a.

In anulu 1864/5 scol. marele metropolitu Andreiu cumpará din cas't'a sa privata o casa vechia cu sum'a considerabila de 4000 fl. v. a. carea reparandu-se din nou servece si astadi dreptu locuintia directorulu.

In anulu scol. 1865/6 se cerú din partea autoritatiloru scolastice dreptu de publicitate si pentru clasele gimnasiali supericri. Guvernulu tiei de atunci acordá acestu dreptu prin decretulu seu ddto 22 iuniu Nr. 14547/1866.

Actulu acest'a fiindu de mare importantia lu-vom public'a aci din cuventu in cuventu.

Nr. 14577/1866. In numele Maiestátii Sale cesarogresci si apostolice, marele principe a-lu Transilvaniei, comitele Secuiloru, preagratosulu nostru Domnitoriu.

Prea venerabilulu ordinariatu metropolitanu gr. res.

Cu gratosulu decretu aulicu din 8 iuliu 1866 Nr. 2568 s'au esmisu urmatórele dispositiuni in privinti'a gimnasiulu perfectu gr.-or a-lu Brasiovulu.

1. Esercitarea constitutionalmita a dreptulu de suprema inspectiune si asupra numitalui gimnasiu romanu gr.-or. completu se sustiene Maiestátii Sale c. r. nevatamata.

2. Planulu de invetiamentu acceptatu si exercitatu si pana acuméin mentionatulu gimnasiu remane si pe v'itoriu.

3. Eforia gr.-or. din Brasiovu ca reprezentanti'a fondurilor va alege in viitoriu pe profesorii dela acestu gimnasiu si pe acesti'a i-va aprobá respectivulu ordinariatu arhiepiscopescu.

4. Gimnasiului susnumitu romanu gr.-or. completu i-se dá prin acést'a dreptulu de publicitate de a-i se privi testimoniile din tóte optu clasele ca valide de statu si de a puté tiené esamene regulate de maturitate, despre care se vor puté estradá testimoni.

In concludu se incanoscintiéza ordinariatulu metropolitanu, cá guvernulu regescu este insarcinatu, cá in contielegere cu arhiepiscopulu gr.-or. transilvanu se ingrigéscá cu tóta rigorositatea, ca in acestu gimnasiu atát planulu de invetiamentu, cât si organizatiunea interna a lui se corespunda recerintieloru timpului si acelor'a, ce se ceru dela gimnasiile de statu.

Datu in Clusiu 22 iuniu 1866. Gustav Groisz m. p. Schreiber m. p.

La finea anului scol. 1865/6 post tot discrimina rerum (aci ar fi a se sulevá unele greutáti provenite nu atát din reavointia cât mai vertos din neintielegere; dar aflámu de bine ale trece cu tacerea . . .) opulu érá completu. Corpulu profesoralu constatoriu din urmatorii domni: Gavriile I. Munteanu directoru si profesor, Davidu Almasianu prof., Vasile Oroianu prof., Ioanu Popea prof., Dr. Vasile Glodariu prof., Ioanu Lengeru prof., Ioanu Ionasiu prof., Iosifu Fericianu prof. de rel., Ioanu Moldovanu supl., Nicolae Garoiu supl. ausiliaru avú rara fericire si distins'a onóre a conduce primulu esamenu de maturitate.

Nu va fi fara interesu a insirá aci cu numele pe primii maturisanti ai institutului nostru. Éta-i aci: Nicolae Dima, astadi Dr. in dreptu de Gratiu, advocatu in Bucuresci. Teodoru Nica, astadi Dr. in dreptu de Vien'a, advocatu in Bucuresci, Ioanu C. Tacitu, licentiatu dela universitatea din Bucuresci act. profesoru la gimnasiulu nostru, Ioanu Peligradu, astadi dupa seversirea studiiloru tehnice in Vien'a ingineriu in Romani'a, Anania Moldovanu, dupa terminarea studiiloru juridice in Academi'a juridica din Sibiiu, astadi advocatu in Turda, Ioanu Corvinu, dupa terminarea studiiloru juridice in Bucuresci, astadi functionariu in Romani'a, Dumitru Corvinu, dupa terminarea studiiloru juridice la Vien'a si Lipsi'a, functionariu in Romani'a, Ioanu Scurtu, dupa terminarea cursului filosoficu la universitatea din Vien'a, astadi profesoru la scól'a nóstra comerciala, Ioanu Massimilianu defunctu ca teologu de Sibiiu, George Almasianu juristu de Clusiu astadi notariu.

Rara di fú diu'a de 29 iuniu an. 1866 cu carea se incheiá anulu scol. 186<sup>6</sup>/<sub>7</sub>. Tinerii saltau de bucuriá si erau mandri de progresulu celu frumosu, ce-lu facusera brasiovenii in cursu de 16 ani; betranii, cari asudasera multu, fórté multu cu intemeierea si pentru sustienerea acestoru scóle versau lacrimi de mangaiere si bncuria sufletéscá, cáci prevedinti'a ii-invrednicise a ajunge diu'a mantuirei; toti fara deosebire de etate se intreceau a feliicitá pe corpulu profesorialu pentru succesele dobandite in sciintie cu bravii juni maturisanti, cari erau decórea dilei.

Reapucandu firulu chronologicu intreruptu pentru unu momentu notámu, cá in anulu scol. 186<sup>6</sup>/<sub>7</sub> se introduse la gimnasiu si music'a vocala precum si limb'a franceza. Profesori de music'a vocala se angagiara profesorii gimnasiali Dr. Nicolau Popu, si Pant. Dima, pentru frances'a I. Lengeru. In anulu scol. 186<sup>7</sup>/<sub>8</sub> se instituí catedra de limb'a franceza; érá desemnulu liberu si caligrafia se introdusera cá studiiu relativu

obligate numai in modu provisoriu. In an. scol. 186<sup>9</sup>/<sub>70</sub> dupa multe si varii fatige i-succese Eforii scolare prin staruinti'a particulara a bravului comerciantu si eforu alu scólei D. Diamandi Manole si prin influinti'a personala a mai multor barbati distinsi din Romani'a a obtiené dela guvernulu Romaniei o subventiune anuala pentru intretienerea institutului, carele se amplificá succesive cu o scóla comerciala de 3 clase si o scóla reala de 4 clase. Acésta subventiune votata ca lege de corpurile legiuitorie din Romani'a o percepú on. Eforia cu invoirea In. guvernulu a-lu patriei nóstre pana la anulu 1875. — In anulu 1869 Escelenti'a ministrulu culteloru si a-lu instructiunei publice regiu magiaru, fericitulu baronu Eötvös visitá cu ocasiunea petrecerei sale in Brasiovu si institutulu nostru esprimandu-si deplin'a sa multumire cu starea interna si esterna a scóleloru.

Totu la acestu anu in 17<sup>1</sup>/<sub>29</sub> decemvre (1869) inregistrámu unu casu tristu in analele acestui institutu de crescere si invetiamentu. Neobositulu si preademnulu directoru, fundatoriulu spiritualu a-lu acestui institutu D. Gavriile I. Munteanu incetá din viétia spre marea dauna a institutului, a bisericei si a literaturéi romane.

In 18 iuniu 1870 incaruntitulu parinte episcopu a-lu Caransebesiului Preasantia Sa dlu I. Popasu, factorulu principalu si spiritulu rectoru alu intemeierei si dotárei acestoru scóle, cu ocasiunea venirei sale la baile dela Valcele, visitá institutulu asistandu cu celu mai viu interesu la prelegeri din clasa in clasa.

Spre orientare observámu aci, cá institutulu se puse dupa mórtea primului directoru sub directiunea dr. Ioanu Mesiota, carele functionase inca mai inainte ca correctoru gimn.

In anulu 1870/1 5/17 octomvre perdú scól'a pre unulu din cei mai vechi ai sei profesori, pre dlu V. Oroianu, carele functionase ca invetiatoriu la scól'a din Schei inainte de 1848 si fú promovatu la postul de prof. gimn. pentru cunoscintiele sale pedagogico-didactice.

Aci notámu, cá clasele comerciale si reale s'au deschis inceptendu dela 1869 din anu in anu, pana ce se completara. Deórece inse edificiuulu nu mai ajungea si pentru plasarea acestor scóle noue, se adausera la anulu 1871 inca doue aripi paralelu cu vechiulu edificiu. Resursele, din care fú cu putintia a se ridicá si aceste edificate sunt parte dela bisericile fundatrice, parte dela particulari, parte din fondurile scólei cu mentiune nealterata, pentru care scól'a platesce interese si depuréza din anu in anu si din capitalulu imprumutatu prin amortisare.

Din cronic'a institutului acestui'a trifurcatu: gimnasiu, scól'a comerciala si scól'a reala inf. dela anulu 1870 inainte afara de cele espuse si atinse mai sus vom inregistrá momentele cele mai insemnate relative cu deosebire la instructiune. Inainte de a continua firulu chronologicu nu putem a nu face observarea, cá on. eforia in lips'a profesoriloru specialisti cu deosebire pentru specialitátiile realiste si pentru comerciale s'a nisuitu cu mai mare ori mai micu succesu a-si angagia tineri, cari in lips'a mediloru de sustienere la scólele superioére, obtienura parte imprumuturi, parte mici subventiuni, cu conditiune ale repláti si totdeodata a servi si scólei unu siru anumitu de ani —

In continuarea firului chronologicu notámu cá la anulu 1873 in 16/28 augustu Alteti'a Sa regala Domnitoriulu Romaniei Carolu I., inalt'a sa socia Dómn'a

Elisabetha visitandu in trecerea Sa prin patri'a noastră orasiulu Brasiovu cercetă si institutul nostru.

In anul 1874, 20 sept. a cercetat institutul in trecerea sa prin Brasiovu parintele metropolitu gr.-cath. Ioanu Vancea; era in 25 sept. d. consiliaru de sectiune a-lu In. Ministeriu de culte si instructiune publica regiu-magiaru Szász Károly. Ce s'atinge de instructiune conformandu-se institutul recerintelorului timpului si esigintieloru didactice s'au introdusu treptatu si s'a stabilitu tôte acele studii si catedre, care se cereau dupa planuri. Desi s'au facutu despre tôte aceste amintire in programele anuale, totusi spre castigarea unui prospectu generalu notămu aci:

1) Că desi pana in diu'a de astadi nu pută obtiené scól'a unu locu dela comun'a politica pentru edificarea unei gimnasticii conform legeri; totusi gimnastic'a s'a predatu intr'unu localu angustu a-lu scólei necurmatu dela an. 1865.

2) Pentru music'a vocala introdusa inca la anul 1866/7 scol. se sistemisă o catedra anume la an. 1875.

3) Pentru desenu se institui o catedra anume retribuita binisoru.

4) In an. 1875 fiindu scól'a in strimtorare din cause, care ne-ar duce pré departe a-le aminti aci, se facu incercare a se contopi scól'a reala inferióra cu gimn. inferioru; inse dupa unu experimentu de 3 ani dovedindu-se nepracticabila contopirea, se intogmi scól'a reala dupa planulu provisoricu a-lu ministeriului de culte si instructiune publica din patri'a noastră.

Cu anul scol. 1875/6 vom incheiă cronic'a de facia notandu din analele institutului faptulu, că in 26 maiu 1876 Escelenti'a Sa prea santitulu nostru arhiepiscopu si metropolitu Mironu Romanulu inspectorulu supremu de scóle, cessionale din intrég'a provincia metropolitana romana gr.-or. din Ungari'a si Transilvani'a visită institutul din clasa in clasa si se informă prin propri'a autopsia despre starea instructiunii si a tuturor mediilor de invetiamentu.

Dar inainte de incheiare, ca se nu aparem cumva prea unilaterali, aflămu de bine a inregistră cele mai momentóse date despre infiintierea unoru institute menite a deveni isvóre de venituri pentru institutu; despre intemeierea unoru fundatiuni si legate in favorulu scólei, fara se avemu pretensiunea a fi insiratu tôte darurile si miclele legate in bani facute de crestini nostri cu durere de inima pentru scó a. In genere afirmămu, că cei mai multi romani ortodoci, cari au contribuitu sume considerabile la clădirea scólei, séu cari au vrutu a-si eternisă memori'a, dupa intemeiere au lasatu dupa mórte-le câte o mica donatiune in folosulu scólei. — Numele lor se pastreza in archiv'a on. eforii spre eterna memoria.

1. Vom incepe dar firulu cu fundarea băiloru de aburu pe locul scólei. In anul 1856 unu consortiu constatoriu mai cu séma din romani brasioveni si seceleni fundă institutul băiloru de aburu, carele astadi dupa multele metamorfose, prin care a trecut, a devenitu proprietatea bisericiloru fundatrice cu unu venitu anualu considerabilu.

2. Comerciantulu Ioanu Iuga de Bacii, a cărui memoria se va conservă intru binecuventare eterna intre romani, facu la 1851 scólei noastre o fundatiune, a cărei venitu anualu produce sum'a de 630 fl.

3. Comerciantulu D. Otiochioiu donă scólei la an. 1852  $\frac{3}{8}$  dintr'unu munte numitu Priscu.

4. Binecuventatulu intru memori'a scólei zelosulu si neobositulu V. Lacea donă scólei pre langa obligatiuni de statu si  $\frac{3}{4}$  din muntele Valea négra.

5. Veduv'a (reposata) Paraschiva Radu Butmaioiu alias Borcanóia donă scólei la anul 1851 o gradina, care produce pre anu 100 fl.

6. Escelenti'a Sa neuitatulu metropolitu Andreiu baronu de Siaguna mai donă scólei in obligatiuni sum'a nominala de 2000 fl.

7. Ioanu Iuga de Bacii pre langa legatulu mentionatu sum'a de 1000 fl. in obligatiuni de statu.

8. Dn'a Elen'a veduva St. Sotiru donă scólei intru memori'a reposatului ei sociu sum'a de 1000 fl.

9. Eredii D. George Davidu donara scólei sum'a de 2000 fl.

10. Dela an. 1868 Universitatea natiunii sasesci subventionéza scól'a noastră cu sum'a de 3000 fl. v. a., postu stabilu in bugetu; era dela anul 1871 se mai facu unu adaosu de 2000 fl. pe anu, dar acést'a suma este conditionata.

11. Capitanulu (mortu) George Cristurianulu si-eternisă memori'a prin aceea, că donă scólei o stupina in hotarulu Brasiovlui, a cărei venitu anualu este de 600 fl.

12. Dr. Nicolae Ganescu, omu cultu si zelosu pentru luminarea némului seu, testă din averea sa sum'a de 1000 galbeni spre scopuri culturale. Din venitulu acestei sume  $\frac{3}{4}$  percepe scól'a, era  $\frac{1}{4}$  se adaoage la capitalu pentru formarea uniu fondulu scolasticu.

13. Dela comun'a politica se subventionéza scól'a reala cu sum'a anuala de 2100 fl.

14. Biseric'a S. Nicolae contribue pe fiecare anu pentru sustinerea scólei primare sum'a de 1000 fl., era pe sém'a biblioteceloru gimnasiale si normale sum'a anuala de 150 fl.

15. Reuniunea femeiloru romane din Brasiovu subventionéza cl. IV. si V. de copile infiintiate sub auspiciile ei cu sum'a anuala de 800 fl.

In faci'a acestoru fonduri si isvóra de venitu si a altoru danii va fi bine, va fi ecuitabilu chiar a se pune adjustarea institutului cu cele necesare la invetiamentu, fara se atingemu multele, bá chiar ne-numeratele esigintie neincungiurabile din momentu in momentu.

Institutulu posede urmatórele midilóce de invetiamentu:

I. Biblioteca, carea consta din preste 3000 tomuri.

II. O colectiune frumósa de obiecte apartenentorie asia-numitului cabinetu zoologicu.

III. O colectiune considerabila de minerale, unu bunu inceputu pentru formarea uniu micu cabinetu mineralogicu.

IV. O colectiune de numi si anticuitati.

V. Din instrumente fizicale cele mai necesarii la instructiune.

VI. Unu laboratoriu chemicu completu procuratu cu sum'a considerabila de preste 1500 fl.

VII. O colectiune de marfuri si alte ingredientie necesare la instructiune in merceologie.

VIII. Atlante, charte geografice, globuri s. a.

Aceste bune inceputuri de midilóce de invetiamentu s'au procuratu parte din banii scólei parte prin daruire. Nu ne putem ocupă de astadata cu deameruntulu de acestea; ci ne marginimu ale fi semnalatu in genere.

Incheiamu cu acea promisiune, că cu alta ocaziune vom dá unu conspectu despre tinerii, cari au frecventatu din timpu in timpu si despre mersulu progressivu a-lu invetiamentului doveditu prin cifre.

## Protocolu din 2. octombrie 1860. \*)

Luatu asupra pertractarei comisiunei conchiate spre stabilirea unei ortografii cu litere latine in urma emisului inaltului ministeriu de cultu si instructiune din 20. aprilie 1860 <sup>2559/174</sup>. De facia fiindu, ca comisariu gubernialu Domnulu c. r. consiliariu scolaru Dr. Pavelu Vasiciu; ca membrii de comisiune Timoteu Ciporiu canonicu, Ioane Popazu protopopu, George Baritiu literatu, Grigorie Munteanu directoru gimnasialu, Ione Pusicariu c. r. pretore, Andreiu Muresianu c. r. transl. gubernialu, Ioane Codru c. r. adjunctu de pretura.

Adunandu-se membrii comisiunei pre la 10 ore in sala destinata pentru tinerea s'ei intieloru, Domnulu c. r. consiliariu de instructiunea publica Pavelu Vasiciu, se adresa catra domnialoru cu una cuventare scurta corespunditoare impregiurariloru, intru carea descoperi comisiunei, cumca dupace inaltulu c. r. gubernu atatu din punctulu de vedere alu tiparirii cartiloru scolastice romane cu literile latine, cat si din alu introducerei limbii romanesci in dicasteria vré ca se-i comunice de catra literatii natiunei romane unu metodu de ortografia, cat se póte mai lesniciosu si mai corespunditoriu geniului limbii, apoi poftesce pre comisiune, ca aceiasi se caute cu acésta ocaziune a impacá, pre cât s'ar potea ori ce opiniuni desbinatórie in modulu scrierei, séu adeca se luere in tota potincioasa unanimitate, se adevereze inaintea inaltului c. r. gubernu si a natiunei, si inaintea tuturor celorlalte popóra conlocuitoarie, cumca limb'a romana si modulu ei de scriere, séu adeca ortografia cu litere latine a si ajunsu la acelu gradu de perfectiune si maturitate, pentru cá se póta merge alaturea cu celelalte limbi, cá si mai departe remane totu in grigea acestei comisiuni, cá se resfire si se resufe ori ce opiniuni sinistre vor fi mai esistandu in privinti'a limbii romane.

Dupa acestea totu Domnulu consiliariu de instructiunea publica a binevoitu a dá cetirea inaltului emisu alu ministeriului c. r. de cultu si instructiunea publica cu datulu de 20. aprilie 1860. <sup>2559/174</sup> pre alu carui temeiu acésta comisiune filologica fu conchiamata de catra inaltu c. r. gubernu alu marelui principatu Transilvania.

Cu acésta siedintia se dechiara a fi deschisa.

Indata apoi comisiunea pasi la constituirea sa.

Presiedinte conductoriu alu desbateriloru fu alesu in unanimitate domni'a sa domnulu canonicu capitulariu si directoru gimnasialu Timoteu Cipariu, secretariu purtatoriu de protocolu se alesera domnii: Georgiu Baritiu de la Zarnesci si Ioanu Pusicariu de la Venetia de josu.

In privinti'a purtarei protocolului se determiná, ca in acelasi inlele desbateri séu adeca asia numitul procesu verbalu se nu intre, ci sé se formuleze numai rezultatele loru si motivate dupa cuvenintia se se cuprinda intrensulu.

Dupa constituirea comisiunei mai cetindu-se odata susu laudatulu emisu ministerialu, comisiunea luandu atatu cuprinsulu cât si spiritulu aceluasi in deaprópe considerare, patrunsa totdeodata de aceea convinctiune a sa, cumca a sositu de multu acelu timplu ferbinte doritu, intru carele se-i fle si romanului iertatu a se consultá despre medilócele cultivarei limbii sale nationali a rogatu pre Domnulu

Cons. de instructiune publ., cá domnia sa mai nainte de incheierea lucrurilor acestei comisiuni, se binevoiesca a incunoscintiá pre In. c. r. gubernu despre sincer'a si prea umilit'a multumita. cu carea membrii acestei comisiuni se simtu indetorati atát cátre Inn. ministeriu de inst. publica, cât si cátra Inn. gubernu provincialu, pentru cá a binevoitu a luá in consideratiune si a implini respectivele dorintie ale intregii inteligintie romanesci.

Éra incátu pentru medilócele prin care desu laudatulu, crede ca romanii si-voru puté ajunge scopulu loru cu privinti'a la modulu scrierei, comisiunea 'si pastreza a 'si descoperi opiniunile sale cât se póte mai respicatu si totu odata lealu.

Totu din cuprinsulu emisului ministerialu, precum si din modalitatea, cu carea membrii comisiunei fusera conchiamati, a urmatu intre sine intrebatiunea:

„Déca acésta comisiune este séu nu e compe-tinte a decide ceva in privinti'a ortografiei limbii sale?“

Conclusiune! Comisiunea nu se semte compe-tinte a decide in modu obligatoriu séu cu privinti'a la defigerea definitiva a unei ortografii cu litere latine, séu la ori carei alte párti de gramatica ale ei, din cauza mai vertosu cumca membrii conchemati sunt numai o fractiune a barbatiloru de litere a natiunei nóstre. Totusi membrii comisiunei unulu cáte unulu ca romani si ca ómeni de litere pretindu pentru sine-si acelu dreptu, pre care lu-are totu omulu, de a studiá limb'a romana precum si de a-si manifestá opiniunile sale in privinti'a culturai si inavutirei aceleia, atát in faci'a natiunei, cât si a-le subterne guvernului, cand acelasi le cere dela densii.

Mai departe insasi natur'a lucrului spune destulu de lamuritu, cumca din masurile luate de catra Innalt. ministeriu de cultu spre a-se introduce ortografia cu litere latine, inca nu se póte nici de cum presupune, cá si cum acelasi ar avea de scopu, ca dupa ce va culege opiniunile mai multoru comisiuni filologice, apoi se-si aróge siesi dreptulu de a decretá si a impune romaniloru óresicare ortografia cu fortia, ci comisiunea intielege susu citatulu emisu ministerialu numai asia, cumca dupace romanii din mai multe párti si-descoperisera de repetite ori dorinti'a loru de a se introduce la densii scrierea cu litere latine, apoi ministeriulu, carele scie prea bine, ca pre la inceputulu traducerei buletinului imp. in limb'a romana, adeca inainte cu 9—10 ani inca totu se mai aflase cu cale a-se mai pastrá literile asia numite chiriliane, in acestea tempuri se indupleca a dá romaniloru ocaziune de a consultá cât asupra principiului de a se introduce séu nu literile latine, cât si asupra ortografiei ér apoi a face sé se publice o asemenea opiniune tocmai cum se publica si se recomanda d. e. multe carti scolastice de tóte limbile, fara ca acést'a sé se faca in forma obligatóre. Prin urmare pana aici din cuprinsulu acelu emisu nu póte culege nimicu altu ceva decát o generósa binevointia a guvernului Majestatiei Sale catra natiunea romana supusa sceptrului Seu.

Daca totusi la desbaterea cestiunei de facia comisiunea mai afla ceva de doritu, apoi acelasi este cumca dupa ce Inn. ministeriu afla cu cale ca pentru deslegarea unei si aceleiasi cestiuni se concheme in diverse párti ale Monarchiei locuite de romani, diverse comisiuni filologice, operatele acelorasi sé se concreda cercetarei unei societáti literarie, care ar fi a se formá inadinsu pentru cultivarea limbii roma-

\*) Publicámu acestu documentu de mare importantia in istoria literaturii romane, ér despre impregiurarile, in cari s'au scrisu, vomu vorbi in nrulu viitoriu.  
Red.

nesci. Natiunea noastră este un'a, limb'a ei inca este un'a si aceeasi desi natiunea se afla in câteva provincii tienătoare de una si aceeasi coróna a Austriei. Mesur'a guvernamentală, pre carea dupa cum se aude că s'a decretatu mai multe comisiuni pentru stabilirea unci ortografii, ăr preste acéstă s'au mai întiebatu respectivele ordinariate, ingreună deslegarea problemei ăr nu o inaintă. Cu acést'a s'a incheiatu sie-dinti'a pre la 1 $\frac{1}{2}$  6re dupa amédi.

### Deprinderea in vorbire.

(Fine.)

Cand ni se presinta doic'a cu copilulu, si voiesce a ni face placere prin acea: că iubitulu nostru dejă incepe a vorbi multe cuvinte, numai atunci se avem bucuria, daca pruncul vorbesce curatu si cu voce tare. Se nu credemu: că insusirile acestea i-voru veni de sine; apoi se nu ne indestulimu nici atunci, cand am audí numai câte-va sunete dela elu, cari s'ar poté asemená cu silabele si cuvintele cele respicate, pentru că o astfelu de indestulire n'ar dovedí nici mai multu nici mai pacinu decât unu „indiferentismu“ cel'a ce adeseori a adusu multa neplacere părintiloru.

3. Desclinitu se grigimu cá copilulu se nu pronuncie vr'unu obiectu, despre care n'ar avé ideia curata. Acést'a se poté usiurá prin numirea désá a obiectulu, care doresce copilulu se lu-scie si catra care are deosebita placere si numai despre acél'a se poffimu ca se ni vorbésca, d. e. vede copilulu o floriceica, — i-ar placé se-i spuna numele intregu, dar nu poté numai silab'a *flo*. Intr'asi'a casu, am face bine daca i-am dá o flóre in mana, i-amu spune numele ei, si i-am esplicá importantia, apoi se-lu provocámu ca se pronuncie precisu numele *flóre*. Nici odata inse se nu ne multiamimu cu silab'a *flo*. La din contra, neplacutele urmări ale acelor gravitáti se potu insusi numai educatoriloru, si nu prunciloru.

Daca copilulu a indatinatu a nu pronuncia obiectulu, pana ce si-a cascigatu ideia prin probe despre elu; atunci i-se cultivéza atát spiritulu cât si priceperea. La din contra, usioru i se poté intemplá, ca se-si capete o educatiune fara nici o pricepere. Intr'adeveru poté se fie mai usioru metodu doicelorú, adeca: invetiarea cuvintelorú fara nimica intielesu, inse nici la unu casu nu e bunu, corespundietoriu scopulu, pentru că o fiintia fara nici o meditatie, nu poté contá la numele celu mare de „omu“.

4. Se nu concedemu nimenu a numí inaintea prunculu vr'unu obiectu cu altu nume, cum a usuatu adultii, căci ar fi si pecatu a-lu invetiá din copilaria la falsificatiuni, — dar si inconvenientu. Pentru ce se invetiámu unu nume de 2 ori si nu odata?! —

Trebuie luatú in consideratiune si aceea, că daca esercitámu copilulu prin unu metodu reu apoi lu-conducemu la secaturi!

S'a observatu — ce e dreptu — uneori, că sunt si copii buni, — aplecati, cari toc'm'a in butulu fortiiariloru loru, nu potú respicá cuvintele asi'a, dupa cum li s'au spusu, ei intr'alta forma straina, si ei credu tare, că respunsurile sunt bune. Că erórea acést'a nu este in organele vorbirei si că nu lipsesce nici bunavointia dela ei vedemu cu ochii. In casulu acést'a trebuie cercata smint'a in organele audiului. Se poté că sunetulu ce ajunge in urechile n6stre, si aficiéza nervulu din ele, fiindu acést'a defectuosu, impressiunea primita o conduce falsu la sufletu, de unde urméza, că nefindú inchipuirile adeverate, copiii nu potú dá

respunsuri bune, si atunci la t6ta intemplarea, erórea stá in organele audiului. A fost casu, cand unu chirurgu, de 2 ori a taiatu peliti'a limbei unui copilu de 10 ani si cautandu defectulu in limba numai, erá se comita acést'a si a 3 6ra, daca nu-i se descoperea prin altulu că copilulu e surdu. —

In fine: daca vr'unu copilu dupa mai multe probe si repetiri, nu poté pronuncia curatu literile: s. l. r. c. atunci defectulu e in peliti'a limbei si in miscarea acelei'a fiind că acea aterna de acolo. Acést'a se poté cunósce mai alesu daca nu potemu pune verfulu degetulu sub verfulu limbei copilulu spre a o ridicá, séu daca nu-si poté astupá dintii ori nu-si poté atinge ceriulu gurei din sus cu ea. Atunci érasí cum disei mai sus, trebuie concrediuta smint'a unui medicu espertu si ingeniosu.

De nou repetiescu, că e mai importanta afacerea acést'a, cum poté s'ar fi crediutu la prim'a consideratiune pentru că: urmárele fiecarei deprinderi rele, remanu stabilite in omu, si este constatatu, că in t6ta viéti'a copilulu are inriurintiele cele mai rele pentru densulu.

Paulu Gavrillette.

### D i v e r s e.

\* **Invetiatorii romani** adunati la Clusiu pentru studiulu limbei magiare au tienutu la 9. iuliu c. n. a. c. o adunare, in carea au decisu, ca in timpulu cât se vor aflá acolo, se convina de doue ori pe septemana marti'a si vinere'a, si se tracteze diferite teme din specialitatea loru. Totu cu acést'a ocasiune au decisu a invitá pre barbatii nostri de litere din Clusiu a le tiené câte unu ciclú de prelegeri, si a rugá redactiunile diarielorú romane a le trimete pe timpulu cât se voru afla in Clusiu câte 10 esemplarie din foile ce redigéza, multiumindu-se numai cu rebo-nificarea speselorú postali. Salutámu cu bucuria acéstă resolutiune demna a dloru invetiatori romani adunati in Clusiu. Ea ne dovedesce pana la evidentiá, că corpulu iavetiatorescu este consciu de sublima-i missiune, si că folosescu orice ocasiune spre a-si inmultú cunoscentiele, cu cari este chiamatu invetiatoriulu a lucrá pe altariulu natiunei.

\* **Cris'a ministeriala** in Romani'a s'a finitu. Noulu cabinetu s'a compusu in urmatoriulu modu: Bratianu la lucrarile publice si presidentu alu consiliulu; Cogalniceanu la interne; Campineanu la finantie; Cretiucescu la culte; Boerescu la esterne; Colone-lu Leca la resbelu; Statescu la justitia.

### C o n c u r s e.

*Pentru statiunea invetiatorésca din Musca se escrie concursu, cu care este impreunatu salariulu 120 fl., 12 jugere pamentu de semenatura, 4 jugere fénatiu, doue pepenisce 3 jug., un'a canepisce, 9 orgii lemne din care se incaldiesce si scól'a, cuartiru cu gradina de 1 $\frac{1}{2}$  jug., pentru scripturistica 5 fl., pentru conferintiá invetiatorésca 8 fl., ăr ca cantoru 50 cr. respective 1 fl. stola. — Recurentii se-se prezenteze in un'a de Dumíneci la biserica a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu pana la 29 c. cand va fi si alegerea. Recursele adresate comitetuluului parochialu se le tramita inspectoruluului de scóle D. protopopu alu Vilagosiuluului lui Georgiu Vasiliéviciu.*

*Musca, la 10. iuliu 1879.*

#### Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea **Georgiu Vasiliéviciu** protopopu inspect. de scóle gr. or. din Vilagosiu.

Pentru deplinirea stațiunii invetiatorești vacante din comun'a **Erdeisii** (Comitatului Aradului, inspectoratului Chișineului) cu această se deschide concursu cu terminu de alegere pe **Duminec'a din 12 augustu st. v. a. c.** Emolumintele sunt: 150 fl. v. a.,  $\frac{1}{4}$  sessie de pamentu aratoriu, 8 orgii de lemne dintru care se va încaldi și scól'a, și spese la conferințele invetiatorești și pentru scripturistica după necesitate. — Doritorii de a dobândi această stațiune sunt avisati recursele lor prevediute cu testimoniū preparandialu și de cualificațiune, atestatu despre purtarea morala și serguintia pe carier'a invetiatorească, pana in 10 augustu a. c. a le substerne D. protopopu și inspectore scolaru Petru Chirilescu in Chitighazu (Kétegyháza) afara de acea, pana la terminulu alegerii se-se prezenteze in vre-o Dumineca la biserica din locu pentru de a-si areta desteritatea in cantari si tipicu. Cei cu clase gimnasiale vor ave preferintia.

Datu in Erdeisii in 9. iuliu 1879.

### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Petru Chirilescu** inspect. scolaru.

Conform decisului Venerabilului Consistoriu eparchialu gr.-or. oradanu ddto 9 iuliu, a. c. Nr. 546 B. se escrie concursu pentru unu postu capelanalu langa parochialu din Lugasiulu superioru parochia de clas'a a III pe langa urmatóriele emoluminte: 1. Din sessiunea parochiala  $\frac{1}{3}$  parte; 2. Din birulu preotiescu dela 84 case a 1. mesura  $\frac{1}{2}$  parte; 3. din tóte stolele usuate  $\frac{1}{2}$  parte; 4. Cortelu in natura. Care tóte la olalta computate in bani, facu o dotatiune de 200 fl. v. a. — Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si substerne petitiunea ajustata cu documintele prescise in statutulu organicu si adresate catra comitetulu subscrisu parochialu, — la administratorulu protopresviteralu Teodoru Filipu p. u. Élesd in F. Lugasiu mai sus pana la 15/27. augustu a. c. in diu'a care se va efeptuú alegerea.

Lugasiulu super. 11/23 iuliu 1879.

### Comitetulu paroch. gr.-or. din Lugasiulu super.

Cu invoirea mea **Teodoru Filipu** administratoru protopr. in tractulu Pestesiu.

Se escrie pentru alegerea de invetiatoriu la clas'a a II. superioara gr. or. rom. din comun'a **Agrisiu**, inspect. Agrisiului, cottulu Aradului cu terminu de alegere pe **20. Iuliu a. c.** Emolumintele sunt 350 fl. v. a., pentru cortelu 50 fl., 5 orgii de lemne, dela imórméntari 50 cr. scripturistica si spesele conferintieloru invetiatorești după necesitate. Doritorii de a ocupá acestu postu voru produce: testimoniū preparandialu și de cualificațiune, și se aiba celu putinu 2. clase gimn. nu altcum prin unu atestatu dela inspectiunea scolaru se arate calcululu ce l'au merítatu la ultimulu esamenu cu tenerimea scolaru și in fine se produca si atestatu despre purtarea morala de pana acum, apoi recursele astfelu ínstruite-adresate catra comitetulu paroch. pana la 18. Iuliu se se trimita inspect. scol. per **Pankota in Szöllös-Csigirél**; éra pana la alegere, se se presinta la S. biserica ca se-si arate desteritatea in cantare si tipicu.

Agrisiu 24. Iuniu 1879.

### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Demetriu Pop'a**, inspect. scol.

Pentru stațiunea invetiatorească romana gr.-or. din comun'a **Ostrovu** — inspectoratulu Birchisiului, protopopiatulu Lipovii — se deschide concursu, cu terminulu de alegere pre **5/17 augustu a. c.** Emolumintele sunt: 250 fl. v. a., pentru pausialu scripturisticu 10 fl., pentru conferințele invetiatorești 15 fl., 2 jugere pamentu aratoriu, 2 jugere livada, — pretiuitu cu 50 fl. — 1 jugeru de gradina intravilana, 32 m. cub. de lemne si quartiru liberu. — Recurentii, sub durat'a concursului se vor prezenta la biserica a-si areta desteritatea in cantari si tipicu, éra recursele ínstruate cu documintele necesarie, le vor tramite inspectorulu de scóle — per **Kápolnás in Bacamezeu.**

Ostrovu, 8 iuliu 1879.

### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **Laurentiu Barzu** inspectore de scóle.

Pentru stațiunea invetiatorească dela scól'a confes. gr.-or. rom. din comun'a **Uliucu** protopresvit. Jebelului cottulu Timisiului se publica concursu cu terminu pana la **ultima augustu a. c. st. v.** Emolumintele sunt: 73 fl. 50 cr. in bani gata, 20 meti graú, 20 meti cucuruzu, 40 fonti clisa, 50 fonti sare, 15 fonti lumini, 6 orgii de lemne, 4 jugere de pamentu si cortelu liberu cu gradina de legumi. — Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si tramite recursurile ínstruate după stat. org. adresate comitetulu parochialu, catra D. protop. Alexandru Ioanovicu in Jebelu. — Recurentii pana la diu'a alegerii in vr'o Dumineca séu serbatóre se-se prezente la S. biserica pentru de a-si areta desteritatea in cantari si tipicu. Uliucu in 1. iuliu 1879.

### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protop. tractualu.

Pentru ocuparea postului invetiatoreșcu dela scól'a confessionala gr. or. rom. din **Corbesti** se deschide concursu cu terminu pana la **8/20 septemvriu a. c.**, in care di va fi si alegerea. Salariulu impreunatu cu acestu postu este: 110 fl. v. a. in bani, 12 meti graú, 12 meti cucuruzu, 12 orgii lemne, 120 portióne fenu, si cortelu cu gradina de legumi. Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si substerne recursele la oficiulu protopopescu in Totvárad per Soborsin.

Corbesti in 6. iuliu 1879.

### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **Iosif Belesiu** protopopu si inspectoru cercualu de scóle.

Se escrie concursu pe stațiunea invetiatorească gr.-or. din **Ciacov'a**, protopopiatulu Timisiorii cu terminu pana in **4. Augustu st. v. a. c.** Salariu anualu 500 fl. — 10 metri lemne, 2 jugere si jumatate pamentu de semanatu, quartiru liberu, din lemnele susamintite are si scól'a a se încaldi. Recurentii au se produca testimoniū despre absolvirea preparandiei — de cualificațiune și atestatu de moralitate — pre langa limb'a materna se scie unguresce și nemtiesce a propune, se mai recere a sci Not'a de cantare, înainte de alegere au se-se presinte in vre o duminica in biserica spre a-si areta desteritatea in cantari si tipicu. Recursele adresate comitetulu scolasticu catra presedintele **Ilie Ioanovicu.**

Ciacova in 24 iuniu 1879.

### Comitetulu scolasticu.

In contielegere cu **D. Mita Dolga** inspect. de scóle.